

HPAI – informasjon til kommuner

Innsamling og smittevern 2026

23.04.2026

Natalia Larsen og Kari Haugstad
Avdeling fôr og sirkulær bioøkonomi

Innsamling av fugler et smitteverntiltak - ikke bare opprydding

Formål med innsamling:

- Redusere smittespredning
- Fjerne smittekilder
- Beskytte
  - dyrehelse
  - næring (fjørfe)
- Begrense spredning i miljøet

Informasjon til publikum

- Ikke ta på døde fugler
- Meld fra til Mattilsynet
- Begrens ferdsel i utsatte områder

Ansvar og organisering

Kommuner har ansvar for å:

- organisere innsamling av døde fugler
- destruere døde ville dyr på riktig måte
- sikre at personer som samler inn er godt beskyttet mot smitte
- gi informasjon til befolkning og turister - redusere ferdsel i områder med mye villfugl

Mattilsynet har ansvar for:

- overvåking og prøvetaking av prøver for analyse (overvåkingsprogrammet for fugleinfluenza)
- bekjempelse i dyrehold
- koordinering og veiledning til kommuner
- informasjonsansvar - om smittesituasjon, smitteverntiltak og regelverk
- mottak av varsler fra kommuner og publikum

HMS

Kommunen må sikre:

- Opplæring
- Riktig utstyr
  - for personer som skal samle inn døde villfugler
  - også for midlertidig organiserte
- Sørge for at arbeidet skjer forsvarlig
- Trygg gjennomføring av innsamling

Kommuneoverlegen - råd og veiledning.

Mattilsynet - kan gi råd ved behov.

Praktisk gjennomføring

- Kun opplært personell
- Unngå direkte kontakt
- Ikke spise/drikke under arbeid
- Begrens eksponering

Hvem som ikke bør delta

- Personer med:
  - med egne fugler (hobby/fjørfe)
- Uerfaren personell uten opplæring

Beskyttelsesutstyr ved innsamling av døde fugler

Folkehelseinstituttet (FHI) anbefaler:

- engangs beskyttelsesklær som f.eks. kjeledress
- vanntett forkle
- kraftige engangshansker eller kraftige vanntette desinfiserbare hansker i henhold til NS EN ISO 374-1:2016/A1:2018
- åndedrettsvern NS_EN 149:2001-FFP3. Vanlige munnbind er ikke anbefalt.
- tettsittende briller
- engangs skoovertrekk eller vanntette, desinfiserbare sko eller støvler
- engangshette

Hygienetiltak:

- Vask/desinfiser
  - Hender, utstyr, fottøy
- Riktig av- og påkledning av PPE
- Unngå smittespredning videre

Vask og desinfeksjon

- Fjern synlig skitt
- Vask klær: minst 60-70 °C
- Alternativ: desinfeksjon (f.eks. [Virkon S 2 %](#))
- Fottøy må:
  - Rengjøres
  - Desinfiseres grundig

Avfallshåndtering, transport og merking

Innsamling av fugler

Fugler levert fra privatpersoner

- Regnes som *husholdningsavfall*
- Kommunen har mottaksplikt etter forurensningsloven § 30
- Enkeltfugler kan kastes i restavfall*
  - *Forutsetter levering til godkjent forbrenningsanlegg i Norge
- Ikke aktuelt dersom avfallet sendes til Sverige/Finland

Større mengder fugl

- Kommunen må vurdere egnede løsninger
- Eksempel:
  - egne containere
  - organiserte innsamlingspunkter

Organisert innsamling

- Regnes som *næringsavfall*
- Skal håndteres etter forurensningsloven § 32

[Lov om vern mot forurensninger og om avfall \(forurensningsloven\) - Lovdata](#)

Håndtering etter innsamling

1. Videre håndtering - forbrenningsanlegg:

Skal transporteres og leveres til:

1. Lovlig forbrenningsanlegg til direkte forbrenning

• Forbrenningsanlegg må:

- være registrert av Mattilsynet
- håndtere og behandle fugler i tråd med vilkår i tillatelsen fra Miljødirektoratet (avfallsforskriften kap. 10)
- føre fugler fortløpende inn i forbrenningsovnene etter ankomst
- forbrenne fuglene før dagens slutt

• Hvis det er ikke praktisk mulig å føre kadavrene rett i ovnen:

• alternativt føre fugler inn via avfallsbrønnen, forutsatt at:

- oppholdstiden for kadavrene i brønnen så kort som mulig
- brønnen er beskyttet mot omgivelsene, særlig mht. villfugler og skadedyr
- alle kadavre i brønnen er lagt i ovnen før pause eller annen stopp

[Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall \(avfallsforskriften\) - Kapittel 10. Forbrenning av avfall - Lovdata](#)

Håndtering etter innsamling

2. Videre håndtering - deponi:

Døde fugler - et organisk nedbrytbart avfall:

- I utgangspunktet ikke tillatt å deponere
- *i særlige tilfeller* kan deponeres
  - først etter trykksterilisering
- krever tillatelse fra Statsforvalteren (må søkes)

3. Videre håndtering - annen disponering: nedgraving eller brenning

I særlige tilfeller - etter samtykke fra Mattilsynet og Miljødirektoratet (må søkes)

- mindre mengder (inntil 500 fugl)
- egnet lokalitet (ikke avrenningsfare til vassdrag, og lokaliteten har ikke viktige naturverdier)
- lokaliteten er avklart med grunneier og egnet for bruken
- ikke tillatt i verneområder
- håndtering av fuglene på lokaliteten er ikke på noen måte i strid med plan og bygningslovens bestemmelser

Søknad til Miljødirektoratet

Søknaden må inneholde:

- ca. antall fugler
- beskrivelse av hvilken håndtering dere ber om dispensasjon for
- hvor dere har tenkt å grave ned eller brenne fuglene
- kort vurdering av lokalitetens egnethet og evt. avrenningsfare til vannforekomster

Søknad sendes til: post@miljodir.no

Håndtering av større mengder døde fugler

- Nedgraving eller brenning kan utløse krav etter forurensningsloven § 7
- Tillatelse kan være nødvendig ved større mengder
- Kommunen må kontakte Miljødirektoratet
- Miljødirektoratet vurderer behov for tillatelse og gir veiledning

Krav til register

- hvilke mengder, kategorier og arter av animalske biprodukter som er gravd eller forbrent
- dato og sted for nedgraving og forbrenning

Materialet skal graves ned så dypt at ingen dyr kan grave det opp igjen.

Søknad til Mattilsynet

Tillatelse fra Mattilsynet (unntak) - vurderes konkret i hvert tilfelle

- Mattilsynet kan etter søknad gi tillatelse til:
  - nedgraving
  - Brenning

Gjelder unntak for:

- Fjerntliggende områder
  - jf. forskrift om animalske biprodukter (vedlegg 1)
- Meldepliktige sykdommer
  - jf. forskrift § 2 og forordning (EU) 1069/2009 art. 19 e

Søknaden må inneholde:

- ca. antall fugler
- Hvor dere har tenkt å grave ned eller brenne fugler
- kort vurdering av lokalitetens egnethet og evt. avrenningsfare til vannforekomster

Søknad sendes til: postmottak@mattilsynet.no

Ved brenning eller nedgraving
personen som er ansvarlig føre
register over

- hvilke mengder, kategorier og
arter av animalske biprodukter
som er gravd ned eller forbrent

- dato og sted for nedgraving og
forbrenning

Materialet må graves ned så
dypt at ingen dyr kan grave det
opp igjen.

Har kommunen eller andre allerede brent eller gravd ned fugler uten tillatelse?

Kommunen eller annen ansvarlig sende en henvendelse til Mattilsynet og Miljødirektoratet med:

- informasjon om håndtering
- antall fugler
- hvor dette gjelder

Sendes til e-post: post@miljodir.no og postmottak@mattilsynet.no

Transportører og forbrenningsanlegg - regelverkskrav

Transportører

Registrering: [Transportører av animaliebiprodukter må registrere seg | Mattilsynet](#)

[Animaliebiprodukter: Seksjon/section XIII Andre registrerte operatører](#)

- Kode for kadaver (CAD)

Regelverk: Transport av animalske biprodukter reguleres av animaliebiproduktforskrift §§ 22, 23 og 25, jf. for. (EF) nr. 1069/2009 art. 17 og for. (EU) 142/2011 vedl. VIII, kap. I, II og III:

[Forskrift om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum](#)

Forbrenningsanlegg

Registrering: [Krav til anlegg som forbrenner animalske biprodukter og avledede produkter | Mattilsynet](#)

[Animaliebiprodukter/Animal by-products: Seksjon/section XIII Andre registrerte operatører](#)

- Kode for forbrenningsanlegg (INCP)
- Kode for samforbrenningsanlegg (CoIP)

Forklaring til den offisielle listen

- INCP – inceneration plant
- CoIP – Co-incineration plant
- TRANS – transportør

- Bruk Ctrl + F for å søke

- Under *kategori* ser dere hvilke(n) kategori(er) anlegget og transportøren er registrert for å håndtere.

- [Animaliebidprodukter/Animal by-products: Seksjon/section XIII Andre registrerte operatører](#)

Vi oppfordrer dere til å ha dialog med anlegget i forkant, slik at de kan presentere sine rutiner og krav – slik at innsamlingen kan foregå på en forsvarlig måte og i tråd med kravene i regelverket.

Transport og merking av døde fugler

Krav til transport

Skal transporteres i:

- lukket emballasje
- eller lekkasjesikre beholdere/kjøretøy

Skal hindre:

- lekkasje
- tilgang fra skadedyr og fugler
- hindre mikroorganismer i å komme til eller fra materialet

Krav til merking

- merkes med:
  - et svart merke (min. A4-størrelse)
  - "Kategori 1-materiale - kun til destruksjon"

Krav til dokumentasjon

- *handelsdokument* skal følge med transport (for sporingsformål)

Skrivbar mal for handelsdokument innenlands For transport av animalske biprodukter og avledede produkter som ikke er beregnet på konsum i henhold til animaliabiproduktforskriften

Til avsender, transportør og mottaker: Dette er minimumskrav til informasjon i handelsdokumenter for animalske biprodukter innenlands. Handelsdokumentet eller dets elektroniske versjon, skal følge animalske biproduktene fra avsender til mottaker. Avsender skal fylle ut og signere handelsdokumentet slik at originalen følger forsendelsen. Både avsender og transportør beholder kopi.¹

Referansenummer* _____

1. Avsender

Navn og adresse: _____

Godkjennings- eller registreringsnummer: _____

2. Mottaker

Navn og adresse: _____

Godkjennings- eller registreringsnummer: _____

3. Transportør og identifikasjon av produkt

Navn og adresse: _____

Transportørens registreringsnummer: _____

Antall/nettovekt/volum: _____

Eventuelt dyrets øremerkenummer: _____

4. Beskrivelse av animalsk biprodukt og avledet produkt

	Beskriv type råstoff og dyreart	Kat 1 ¹	Kat 2 ¹	Kat 3 ^{1,2}	Bokstav i Art 10
Animalske biprodukt		☐	☐	☐	
Avledet produkt (fremstilt ved behandling/ omdanning/ trinn i bearbeiding)		☐	☐	☐	
Angi type behandling/ omdanning/ bearbeidingsmetode					

5. Signatur, avsender

Sted: _____ Sendt dato/klokkeslett: _____

(Underskrift/avsender)

(Navn i blokkbokstaver)

*I henhold til virksomhetens journalføring

¹ Krav til merking følger av forordning (EU) nr. 142/2011, vedlegg VIII, kapittel II (2)

² For animalske biprodukter og avledede produkter som skal til for må det oppgis hvilken type kategori 3-mattpå Mattilsynet det er ved å skrive en henvisning til riktig bokstav i forordning (EF) nr. 1069/2009, art. 10

- Spørsmål angående animalske biprodukter:

biprodukter@mattilsynet.no

Takk for oppmerksomheten!

